

Magyar Tudományos Akadémia IX. osztály
Statisztikai és Jövő kutatási Tudományos Bizottság
Statisztikai Tudományos Albizottsága

EMLÉKEZTETŐ

Az MTA Statisztikai és Jövő kutatási Tudományos Bizottság (SJTB) Statisztikai Tudományos Albizottsága (STAB) 2021. május 11-én általános ülést tartott az alábbi napirend szerint:

- 1. Agrárcenzus 2020 – adatbázis-összekapcsolások, új lehetőségek**
Előadó: Patay Ágnes, a Központi Statisztikai Hivatal osztályvezetője
- 2. A hároméves munkaprogram-tervezet és a 2021. évi munkaterv megvitatása**
Előterjesztő: Kovács Péter, a STAB elnöke
- 3. Egyebek**

A jelenlevő tagok száma: 23 fő

A tanácskozást *Kovács Péter*, a STAB elnöke nyitotta meg.

Első napirendi pontként *Patay Ágnes* tartott előadást a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által 2020-ban végrehajtott agrárcenzusról és annak módszertani újdonságairól. Az előadó először a mezőgazdaság szerepéről beszélt, kitérve többek között egy új prioritásra, az agrárdigitalizációra is. Az agrárcenzusról európai uniós (EU-s) keretjogszabályok rendelkeznek, ezáltal biztosított a tagállami adatok összehasonlíthatósága.

Az Agrárcenzus 2020 több szempontból is különbözik a rendszeres agrárösszeírásoktól: minden mezőgazdasági tevékenységet végzőre kiterjedt, az adatfeldolgozás után akár településszintű adatok is elérhetőek lesznek, és lehetővé válik a mezőgazdaság szerkezetében végbement változások nyomon követése. Az összeírás alapegysége a gazdaság volt, ezért az erre épülő KSH-s nyilvántartás eltér más mezőgazdasági nyilvántartásoktól.

Az előadó az agrárcenzus kapcsán módszertani újdonságokat is kiemelt. 1. A KSH a felvétel előkészítése során adminisztratív regisztereket is használt az adatszolgáltatók kijelölésére. E célra tizenkét állományt azonosított be a következő szervezeteknél: Agrárkamara, Magyar Államkincstár (MÁK), Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, biominősítő szervezetek és Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal. Majd ezeket kapcsolta össze saját mezőgazdasági regiszterével, amely a 2010-es általános mezőgazdasági összeírás adataira épül. Az összeírók csak azokat a címeket keresték fel, amelyek szerepelnek ezekben az adatbázisokban, 66 százalékkal csökkentve ezzel az adatszolgáltatói terhet. 2. A KSH új gazdaságküszöböt határozott meg; ez ugyan az EU gazdaságküszöbénél alacsonyabb volt (hogy elérhető legyen az uniós jogszabályban meghatározott 98 százalékos lefedettség), a korábban használt magyar gazdaságküszöbhez képest viszont magasabb. 3. Az adatgyűjtést elektronikus úton hajtotta végre. 4. Intenzív kommunikációt folytat(ott) az adatszolgáltatókkal és a felhasználókkal. 5. Felhasználta/felhasználja az adminisztratív regisztereket az adatok ellenőrzésében és feldolgozásában is, mellyel javul az adatminőség.

A KSH több kihívással nézett szembe az agrárcenzus előkészítésekor: 1. adatbázisok összekapcsolása (mivel azok nem „egy az egy kapcsolatot mutatnak”, és nincsenek közös azonosítók), 2. együtt gazdálkodók lehatárolása, 3. címválasztás az egyes gazdaságokhoz, 4. 760 ezer cím körzetesítése (hibás és külterületi címek kezelése), illetve 5. egy új

mezőgazdasági regiszter fejlesztése, amely az említett adminisztratív adatbázisokból származó adatokkal 3, illetve 6 havonta fog frissülni.

A végrehajtási fázisban a koronavírus-járvány miatt el kellett térni az eredeti adatgyűjtési tervtől, nehezebbé vált a személyes adatgyűjtés, és nagy volt a kommunikációs zaj. A KSH 750 ezer címet próbált elérni (ez a szám lényegesen nagyobb, mint a ténylegesen gazdálkodóké), amelyek közül 360 342 „kapott lehetőséget” az online kitöltésre az összeírás első szakaszában, 2020. június 5. és 30. között. Az online megvalósulás 24 százalékos volt (4 százalékkal meghaladva a tervezettet). A 2020. szeptember 19-től november 22-ig tartó második szakaszban több mint 4 040 összeíró járta az országot.

Az összeírást követően a KSH azonnal elkezdte az adatok ellenőrzését és feldolgozását. A vidékfejlesztésre és a biogazdálkodásra vonatkozóan nem gyűjtött adatokat, azokat más szervezettől vette át, és utólag kapcsolta össze a kérdőívadatokkal. Az adatbázisban részben már elvégezte az egyedi és a tömeges javításokat, és áprilisban előzetes adatokat tett közzé.

Az Eurofarm-adatokat a hivatalnak egyedi szinten kell átadnia az Eurostat számára, azonosításra nem alkalmas módon. Minden gazdasághoz egy geokódot kell generálni. Még nem kezdődött el az adatszolgáltatást megtagadók és a sikertelen kapcsolatfelvételek miatt hiányzó adatok pótlása. A felkeresett címek kb. 30 százalékán töltötték ki kérdőívet, 29 százalékán a mezőgazdasági tevékenység nem érte el a gazdaságküszöböt, 37 százalékán pedig nem volt fellelhető adatszolgáltató. A címek 4 százalékáról nincs megfelelő információ. A pótlás aránya remélhetőleg 1-3 százalék körüli lesz azáltal, hogy a KSH e célra – mint arról már volt szó – az adminisztratív adatbázisok információit is fel fogja használni. A hiányzó adatok kezelésére a „legközelebbi szomszéd” imputálási módszert választották. Szeretnék az adatokat 2021 IV. negyedévére véglegesíteni és a megyeieket/településszintűeket a Tájékoztatói adatbázisban mihamarabb közzétenni. A hivatal 2022. március 31-ig küldi el az adatokat az Eurostat számára, majd elérhetővé teszi a mikroadatokat is a Kutatószobában.

Az intézmény tervei között szerepel az adatgyűjtések egyre nagyobb mértékű kiváltása adminisztratív állományokkal; más szervezetek adatgyűjtéseinek/regisztereinek felhasználása és összekapcsolása a KSH saját adatgyűjtéseivel/adatbázisaival; műholdfelvételek felhasználása (például kármegelőzés, termésbecslés céljára); a fenntarthatósággal kapcsolatos adatgyűjtések, elemzések „erősítése”, gyakoribbá tétele.

Az előadással kapcsolatban több kérdés is elhangzott:

Szép Katalin: Húsz évvel ezelőtt az adminisztratív és a statisztikai hivatalok által gyűjtött adatok nem egyeztek meg egymással az uniós tagországokban. Ma már „szinkronban vannak” az összeírt és a támogatási kérelmekben szereplő vetésterületek? Ellenőrizte ezt a KSH?

Patay Ágnes: Meglesz az összhang, mert a KSH ezt rendszeresen ellenőrizni fogja. Az említett adatbázisok közül a MÁK-é a legmegbízhatóbb és legellenőrzöttebb, mert az EU-s pénzköltést a Bizottság és a Számvevőszék, a támogatási igényléseket pedig a MÁK rendszeresen ellenőrzi.

Kovács Péter: Elérhető az előadó által bemutatott dashboard külső felhasználók számára is?

Patay Ágnes: A hivatal honlapján a Témakörök/Mezőgazdaság címszó alatt levő adatvizualizációk között található meg.

Kovács Péter: A digitalizációval kapcsolatban vannak előzetes várakozások? Milyen eredményekre lehet számítani?

Patay Ágnes: A 2021 áprilisában megjelent „Agrárcenzus 2020 – Előzetes adatok” című kiadványba bekerültek adatok és pár diagram is a témáról, amelyek rávilágítanak arra, hogy az agrárdigitalizáció mértéke még nagyon alacsony Magyarországon.

Szép Katalin: A lefedettség tekintetében honnan lehet tudni, hogy mi a 100 százalék? Miként kezelendők a határon átvélő gazdaságok?

Patay Ágnes: A hivatal a 2010. évi teljes körű mezőgazdasági összeírás adatát tekintette 100 százaléknak, és ez alapján próbálta meghatározni a küszöbkritériumot, hogy teljesítse az Eurostat által előírt 98 százalékot.

A módszertan szerint abban az országban kell összeírni a gazdaságokat, ahol gazdálkodnak. E szempontból is hasznos a MÁK adatbázisa, mivel abban a külföldiek is szerepelnek, akiket a KSH nehezebben tud elérni.

Második napirendi pontként *Kovács Péter* a STAB 2021–2023-as munkaprogram-tervezetét és 2021. évi munkatervét ismertette.

A hároméves munkaprogram-tervezet a korábbiakhoz hasonlóan a STAB által tervezett általános ülések, valamint a speciális ülések tervéből áll. Az új ciklusban előreláthatólag 3-4 általános ülésre kerül majd sor évente, amelyeken egy-egy rövid felvezető előadáshoz korreferátumok és szakmai diszkurzusok fognak kapcsolódni. A STAB elnöke javasolta, hogy az általános ülések közül évi egy angol nyelvű online rendezvény legyen, és az idei a mesterséges intelligenciával, a gépi tanulással foglalkozzon. Az albizottság vezetése szeretne nyitni a köztisztviselői tagok, illetve a szakmai utánpótlás irányába, nyilvánossá téve számukra egyes (például az angol nyelvű) üléseket. A tagok Magyar Tudományos Művek Tárában szereplő kutatási területei sok esetben nem ismertek a többi tag előtt, ezért a tervek szerint évente egy ülés ezekkel a témákkal foglalkozna. A novemberi ülésekre pedig – mint az már hagyomány – az SJTB-vel és annak Jövőkutatói Tudományos Albizottságával (JTB) közös szervezésben, a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat keretében kerül majd sor.

Az általános, valamint a speciális ülések javasolt témakörei a következők: a hivatalos statisztika jövője és kihívásai; a statisztikaoktatás helyzete; a statisztikával szemben támasztott igények; statisztikai adatfelvételekkel kapcsolatos kérdések; módszertani kihívások; STAB-tagok kutatási területeinek ismertetése; szakmai kiadványok bemutatása, illetve fiatal kutatók disszertáció-/kutatási tervezeteinek megvitatása. A témakörök „étlapként” szolgálnak, a STAB-tagok javaslatai alapján aktualitásokkal bővíthetők.

A 2021. évi munkatervben öt rendezvény szerepel: 0. Alakuló ülés, az elnökség megválasztása (március); 1. Agrárcenzus, a hároméves munkaprogram elfogadása (május); 2. Mesterséges intelligencia, gépi tanulás (angol nyelvű ülés); 3. A statisztika jövője, a jövő statisztikája (ősz); 4. Egy STAB-tag kutatásához tartozó téma (ősz); 5. SJTB–STAB–JTB MTÜ-ülés „A pandémia árnyékában – mérhető társadalmi-gazdasági hatások és jövőbeli kilátások” címmel (november).

Kriszt Éva arról tájékoztatta a résztvevőket, hogy az SJTB javasolta az MTA IX. osztálynak, hogy az előkészületben levő 2021. novemberi programot osztályszinten fogadja be. Összességében támogatja a STAB elnöke által előterjesztett munkaprogramot és munkatervet.

Szép Katalin: Javasolta, hogy 2021-ben az egyik STAB-ülés a pandémia hatásainak mérésével, módszertani vonatkozásaival foglalkozzon.

Vereczkei Zoltán: Az idősoros kérdésekkel foglalkozó, 2020-ban tartott előadás óta egy másik megközelítésen dolgozik kollégáival a megalapozottabb becslések érdekében. Szívesen bemutatnák eddigi eredményeiket 2021. őszén az albizottság számára.

Kondora Cosette Lencsés Ákos felvetését továbbította a jelenlevők számára, miszerint érdemes lenne felvenni a kapcsolatot az MTA Fiatal Kutatók Akadémiájával.

Kovács Péter szerint öröndetes lenne közös ülés rendezése a társasággal, mivel erre már korábban is volt példa (a Gazdaságmodellezési Társasággal, a Jogi Informatikai Társasággal együtt szervezett ülések esetében).

Határozati javaslat: Kovács Péter a hároméves munkaprogramot és a 2021. évi munkatervet elfogadásra javasolta.

A szavazás formája online (Zoom) szavazólap volt, amelyre a 18 jelenlevő adhatta le szavazatát. Az eredmény: 16 igen, 1 tartózkodás, *Kovács Péter* pedig szóban jelezte a munkaprogrammal és a munkatervvel egyetértő szavazatát.

A harmadik napirendi pont keretében *Kovács Péter* tájékoztatta a jelenlevőket, hogy az SJTB vezetősége is megújult. Az új ciklusban *Hideg Éva* tölti be az elnöki, *Sándorné Kriszt Éva* a társelnöki tisztséget; titkárnak pedig *Sáfrányné Gubik Andreát* választották. A STAB elnöke sok sikert kívánt a bizottság munkájához.

Az SJTB és albizottságainak elmúlt három évi tevékenységéről egy beszámoló készült, amely előreláthatólag a *Statisztikai Szemle 2021.* júniusi számában jelenik meg. Ebbe beépítésre került a STAB által megfogalmazott, a „reprezentatív minta” kifejezés használatára és a mintavételből származó adatok jellemzésére vonatkozó ajánlás.

Vereczkei Zoltán: Munkatársaival módszertani szempontból próbálja vizsgálni a statisztikai adatok pontosságának, megbízhatóságának, felhasználhatóságának javítási lehetőségeit. Ennek része egy kérdőíves felmérés, amely az egyetemi hallgatók statisztikaiadat-keresési és -felhasználási szokásaival foglalkozik. A tagság segítségét kéri a kérdőív hallgatókhoz való eljuttatásában. Erre május végén kerülne sor; a kitöltésre kéthetes időkeret áll majd rendelkezésre.

Kovács Péter szerint a hallgatók májusban már a vizsgáikra koncentrálnak, de léteznek csatornák a kérdőív célba juttatására. Véleménye szerint a kitöltési hajlandóság növelése érdekében a hallgatók ösztönzésére lesz szükség.

További hozzászólás, kérdés, észrevétel hiányában *Kovács Péter* elnök megköszönte a tagok aktív és eredményes munkáját, majd bezárta az ülést.

Budapest, 2021. május 19.

Kovács Péter, STAB elnöke

Az emlékeztetőt készítette: *Kondora Cosette*, a STAB titkára